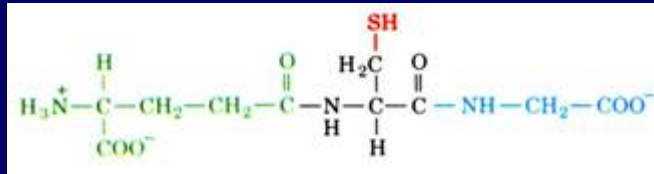

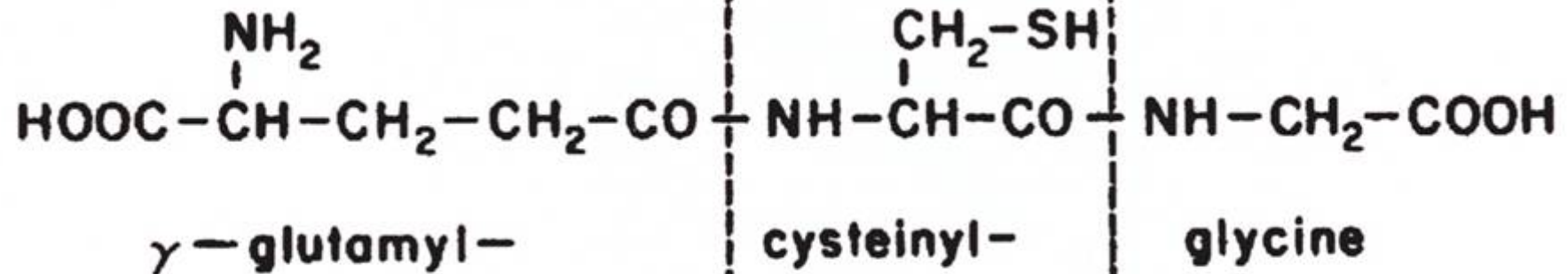
ENZYMY 2. FÁZE BIOTRANSFORMACE:

- Glutathion-S-transferázy (GST)
- Uridindifosfoglukuronyltransferázy (UDPGT)
- Sulfotransferázy (SULF)
- N-, O-acetyltransferázy (NAT, OAT)
- Methyltransferázy
- Enzymy syntézy kyseliny merkapturové

- Antioxidační enzymy - NQO, GST, GSPx, GR, CAT, SOD

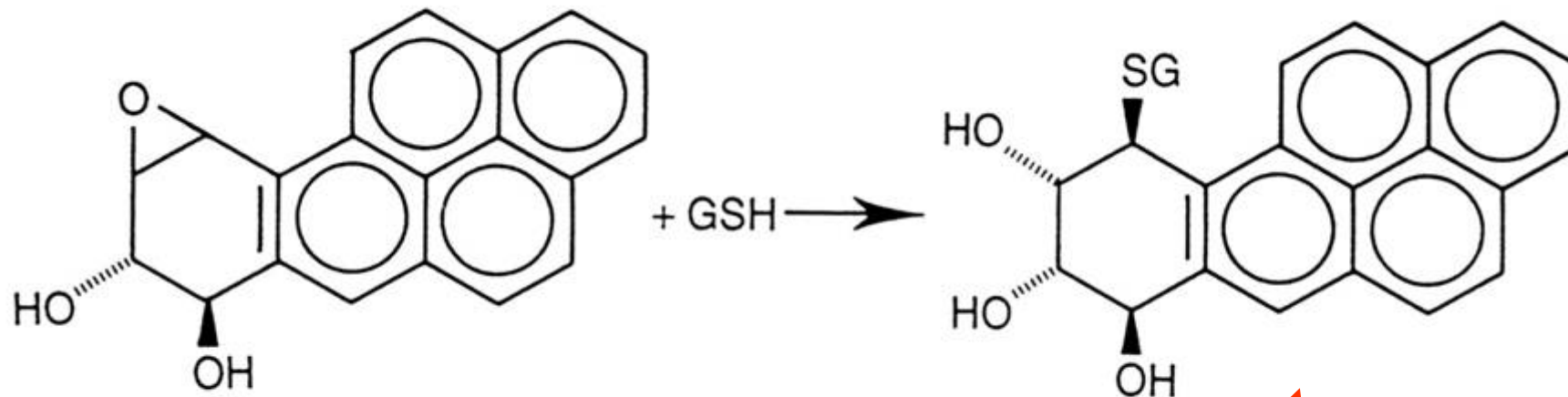
GLUTATHION-S-TRANSFERÁZY

Konjugační agens je nukleofil (GSH);
typické substráty GST: elektrofilní xenobiotika / intermediáty
(alifatické a aromatické epoxidy a halidy, organické nitráty)

GST – TYPICKÉ SCHÉMA KONJUGAČNÍ REAKCE

Glutathione-S-transferase

Reaktivní intermediát BaPDE

Konjugát

KLASIFIKACE GST ENZYMŮ

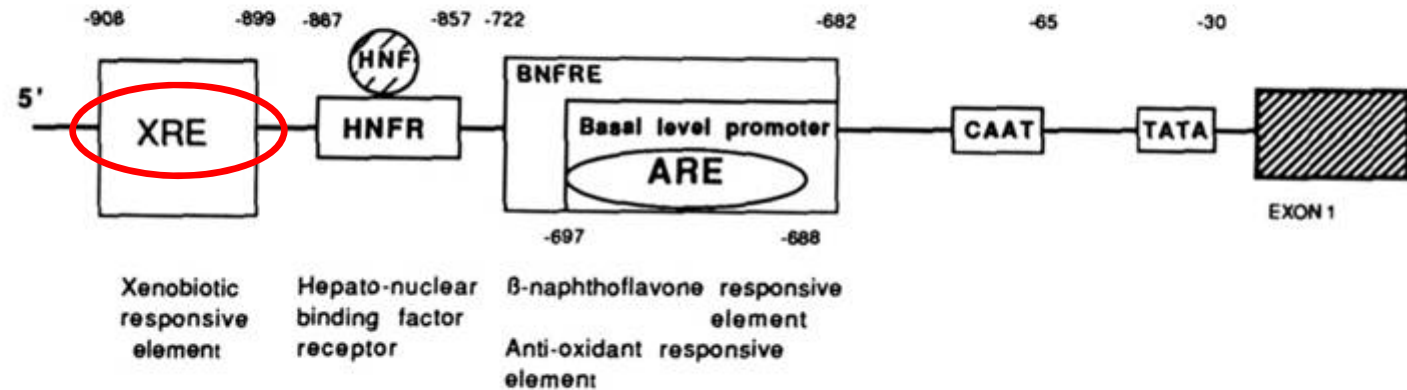
Funkční GST enzymy jsou dimery

membránově vázaný GST

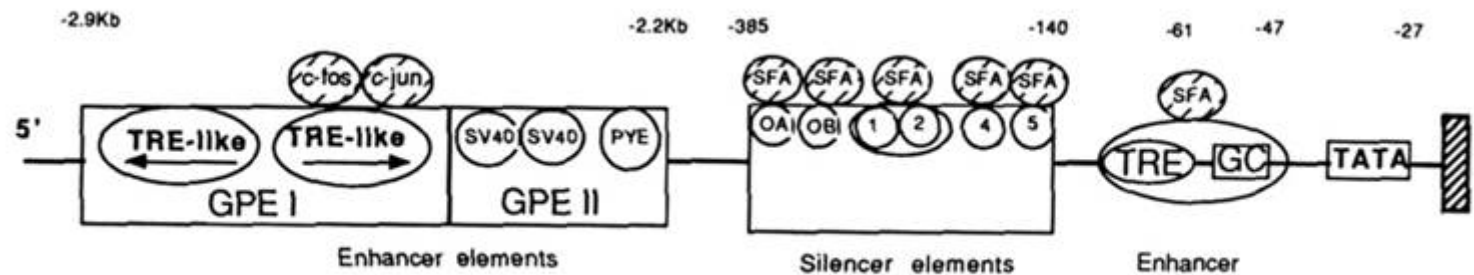
Isoenzyme	Class	Apparent subunit M_r (kdalton) ^a	Subunit M_r ^b
1-1	Alpha	25	25 434
1-2	Alpha	25 + 28	—
2-2	Alpha	28	25 209
3-3	Mu	26.5	25 806
3-4	Mu	26.5	—
3-6	Mu	26.5 + 26	—
4-4	Mu	26.5	25 592
4-6	Mu	26.5 + 26	—
5-5	— ^c	26.5	—
6-6 ^d	Mu	26	—
7-7	Pi	24	23 307
8-8	Alpha	24.5	—
Microsomal	—	17	17 237

REGULACE GENOVÉ EXPRESE ISOENZYMŮ GST

GST-1 gene regulatory elements

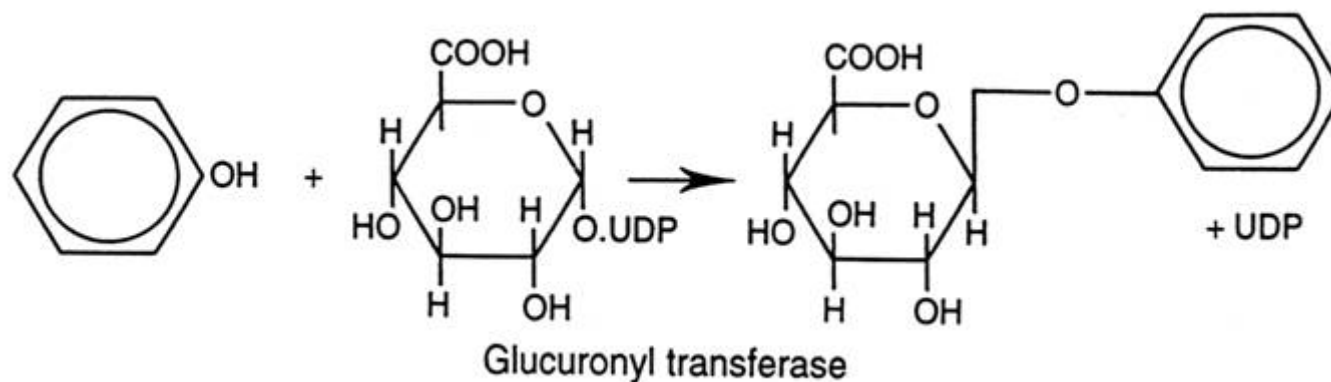
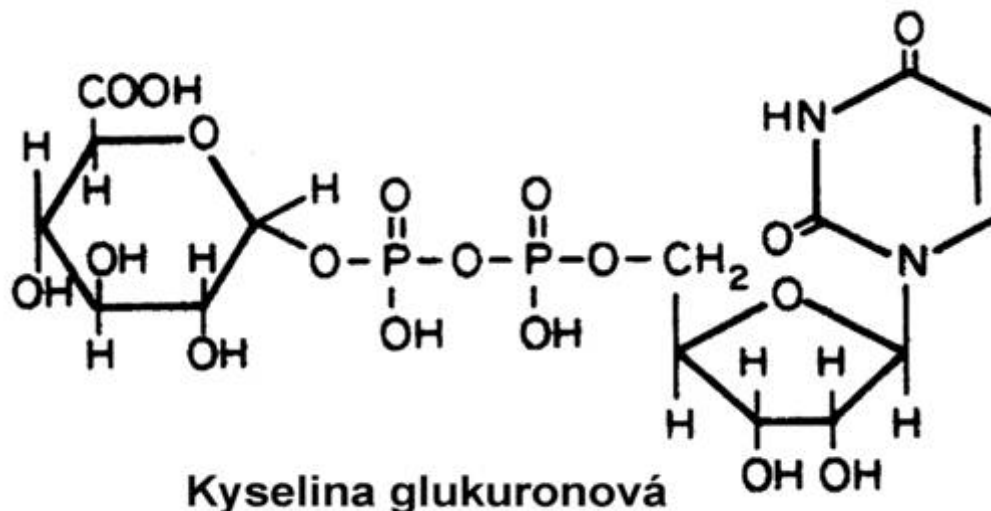
GST-7 gene regulatory elements

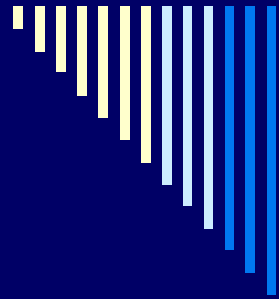

UDP-GLUKURONYLTRANSFERÁZY

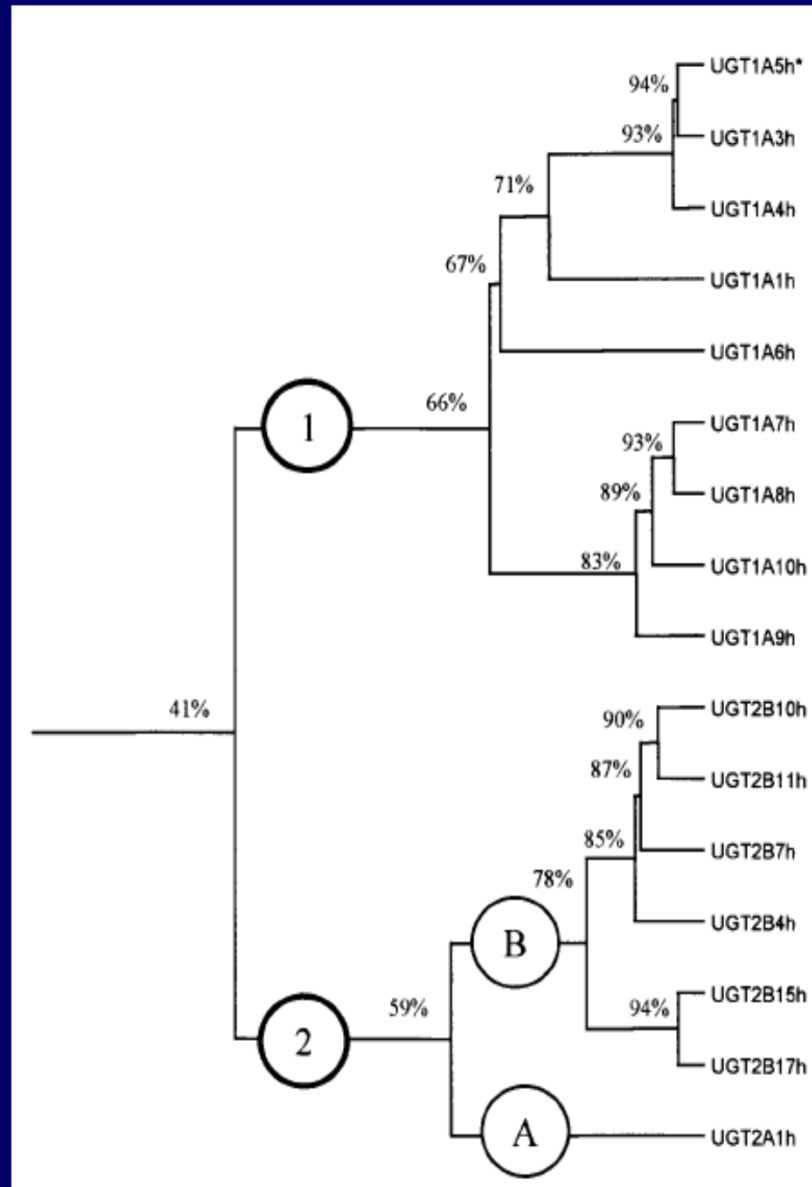
Konj. agens elektrofil
(kys. UDP-glukuronová);

substráty jsou nukleofilní
xenobiotika / intermediáty
(fenoly, alkoholy, aminy,
karboxylové kyseliny)

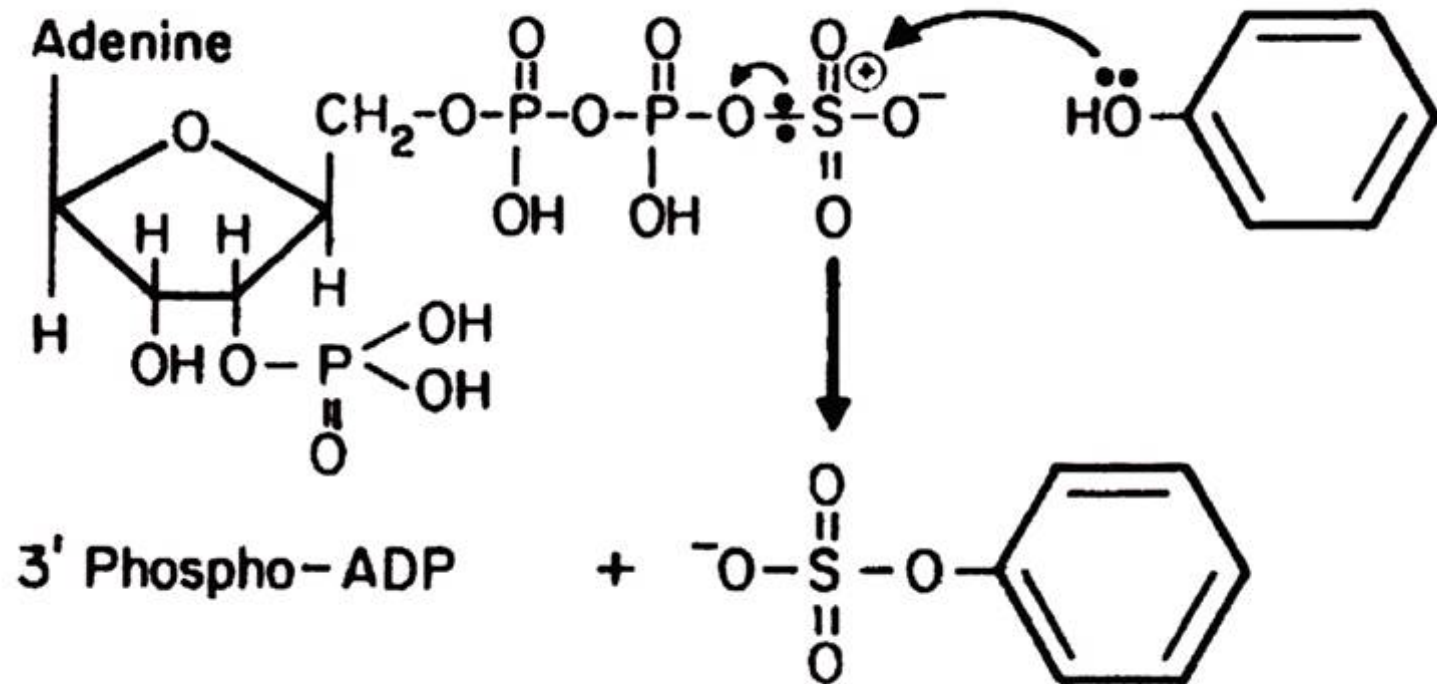

SEKVENČNÍ PŘÍBUZNOST UGT

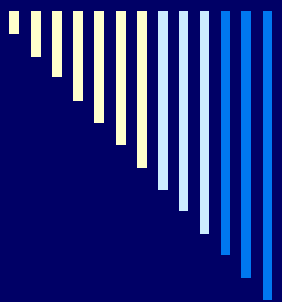

SULFOTRANSFERÁZY

elektrofilní konjugační agens 3'-fosfoadenosin-5'-fosfosulfát (PAPS) reaguje s fenolem aj. nukleofily

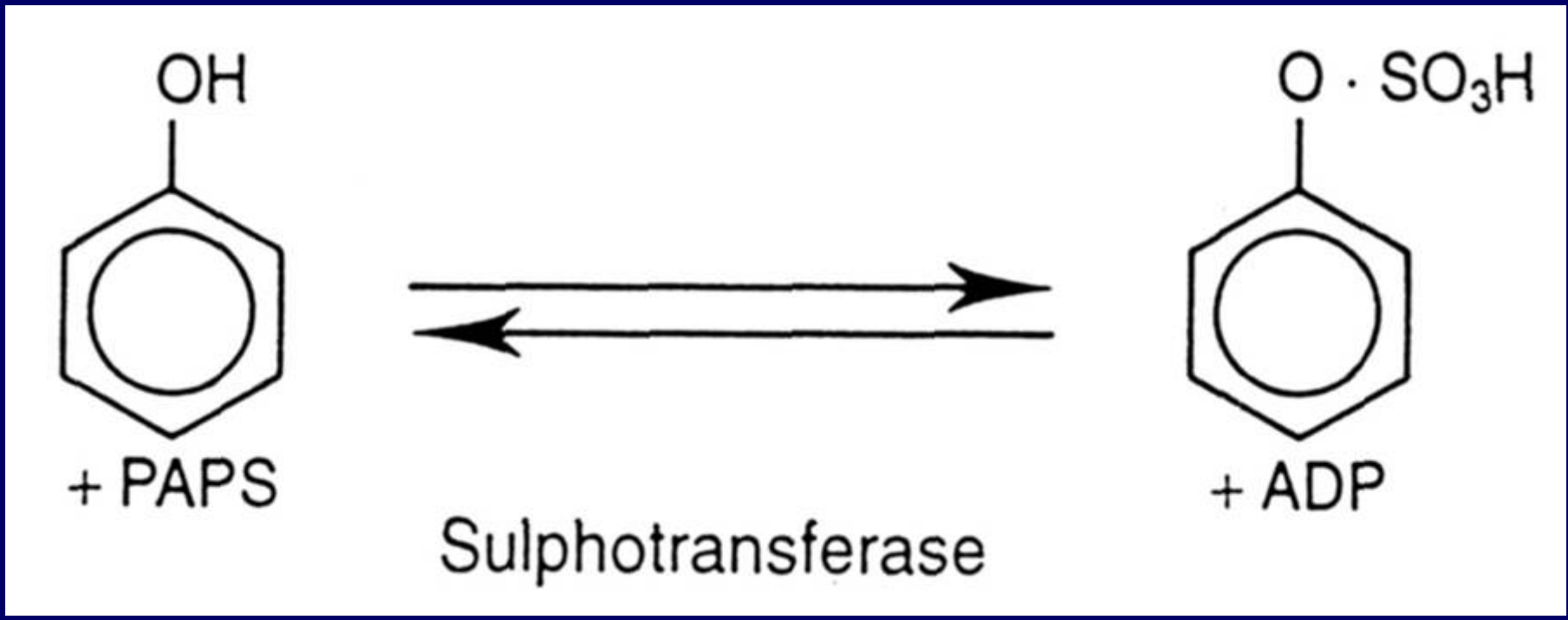

SULFOTRANSFERÁZY

sumární rovnice

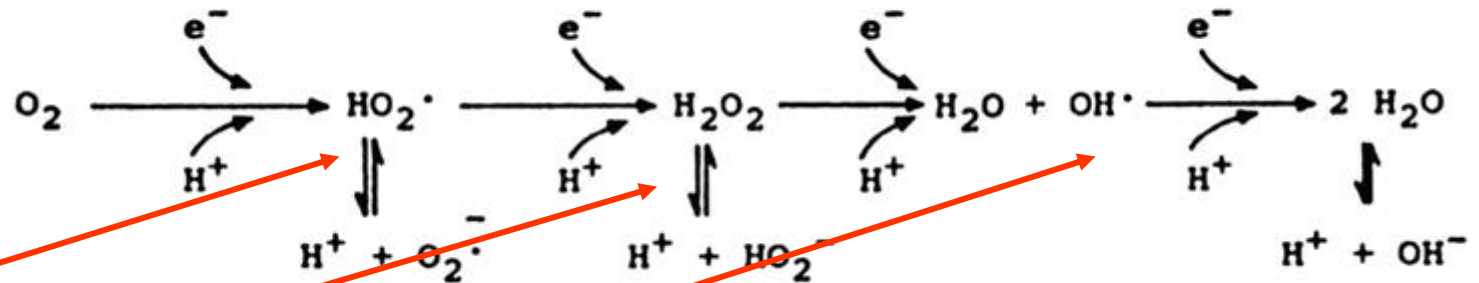

ANTIOXIDAČNÍ OBRANNÉ SYSTÉMY

- **Nízkomolekulární antioxidanty (lipofilní a hydrofilní)**
- **Antioxidační enzymy (NQO, GST, GSPx, GR, CAT, SOD)**

REAKTIVNÍ FORMY KYSLÍKU (ROS)

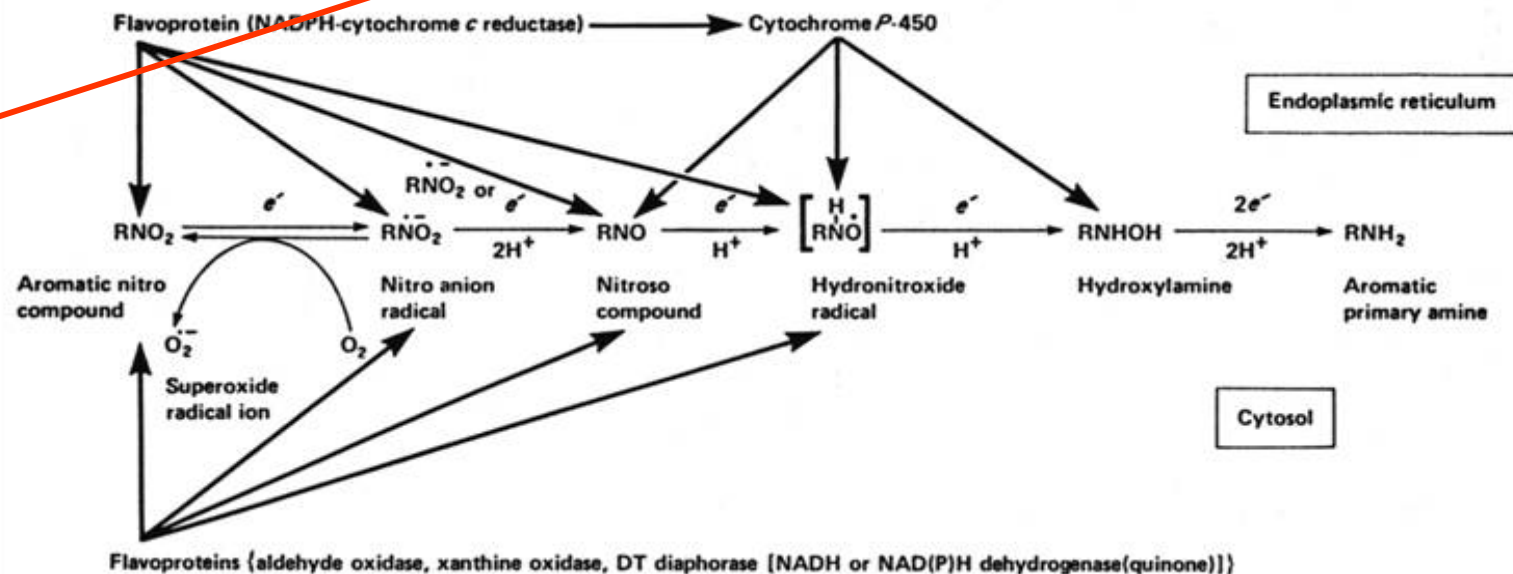

Superoxid

Peroxid

Hydroxylový radikál

Redukce nitrosloučenin

ANTIOXIDAČNÍ OBRANNÉ SYSTÉMY (ENZYMY):

- **Superoxiddismutázy** katalyzují dismutaci $O_2^{\cdot -}$ na H_2O_2 - Cu/Zn SOD (cytosol, jádro), Mn SOD (mitochondrie), CuSOD (primárně plasma)
- **Kataláza** katalyzuje dismutaci H_2O_2 , redukuje methyl- a ethylhydroperoxydy; tetramerní hemoprotein (peroxisomy)
- **Glutathionperoxidáza** katalyzuje redukci H_2O_2 a dalších hydroperoxidů (včetně lipidperoxidů); selenoprotein (výskyt primárně v cytosolu, také v mitochondriích)
- **Glutathion-S-transferázy** redukují hydroperoxydy, výskyt v cytosolu, existuje také „mikrosomální“ GST v bun. membránách
- **Glutathionreduktáza** katalyzuje redukci nízkomolekulárních disulfidů, hlavně oxidovaný glutathion („GSH cyklus“)
- **NADPH/chinonoxidoreduktázy (NQO)** redukuje chinony na katecholy

ANTIOXIDAČNÍ OBRANNÉ SYSTÉMY (NÍZKOMOLEKULÁRNÍ LÁTKY):

lipidní
sloučeniny

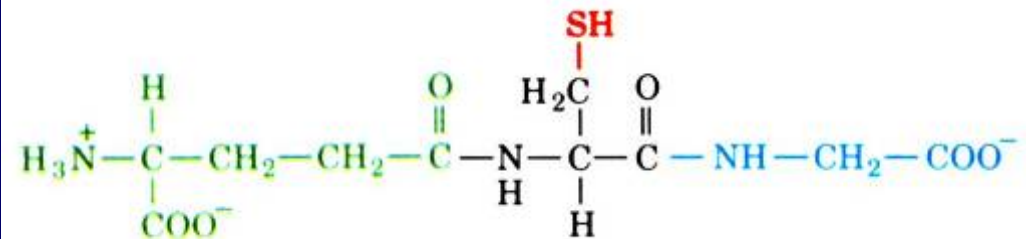
- **vitamín E** konvertuje $O_2^{\cdot -}$, $\cdot OH$ a lipidové peroxyradikály na méně reaktivní formy; zastavuje řetězové reakce lipidní peroxidace; lipidové membrány, extracelulární tekutiny
- **bilirubin** reaguje s $ROO\cdot$, produkt hemoproteinu, výskyt v krvi i tkáních
- **β -karoten** zháší $O_2^{\cdot -}$, reakce s peroxyly; metabolický prekursor vitamínu A, výskyt v membránách

sloučeniny
rozpuštěné
ve vodě

- **vitamín C** přímo zháší $O_2^{\cdot -}$ a $\cdot OH$, přispívá k regeneraci vitamínu E, distribuce v extra- i intracelulárních tekutinách
- **kyselina močová** (oxidovaná purinová báze); zháší peroxylové radikály, $O_2^{\cdot -}$ a $\cdot OH$, zabraňuje oxidaci vit. C, váže transiční kovy; široká distribuce
- **glutathion (GSH)** substrát v reakcích GST a GSHPx, také přímo reaguje s organickými volnými radikály, $O_2^{\cdot -}$ a $\cdot OH$
- další antioxidanty: cystein, glukóza aj.

GLUTATHION JAKO ANTIOXIDANT

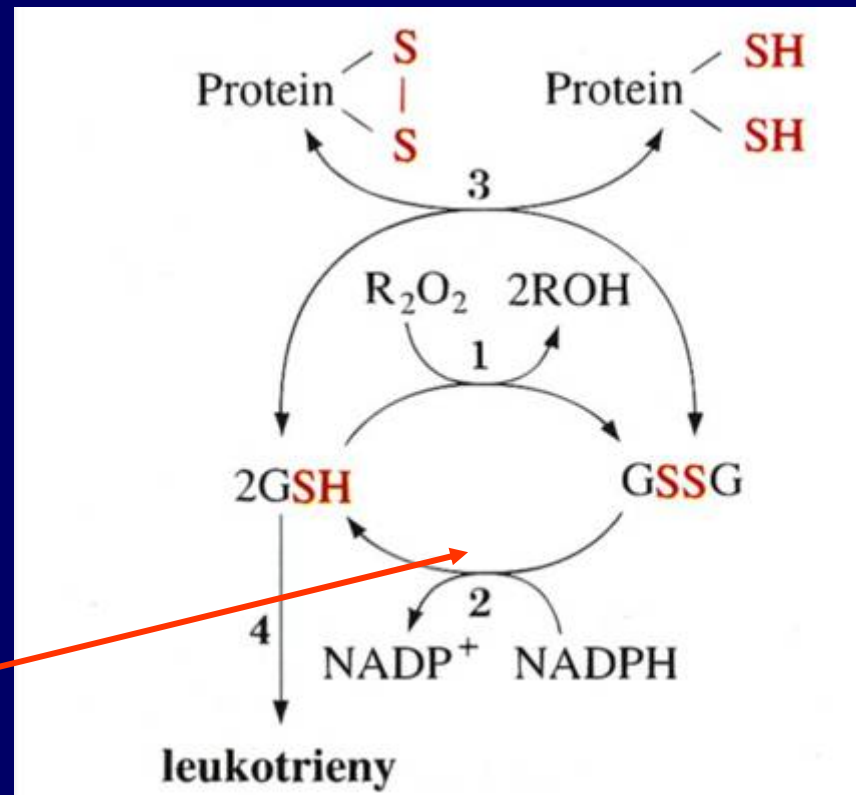
Funkce GSH:

- redukce disulfidických můstků
- přímá reakce s ROS a kyslík. metabolity (lipid. peroxidy...)
- kofaktor glutathionperoxidáz (Se-dependentních GPx, GST)

Další funkce:

- kofaktor konjugačních reakcí katalyzovaných GST, např. s fenoly
- účast v biosyntéze leukotrienů

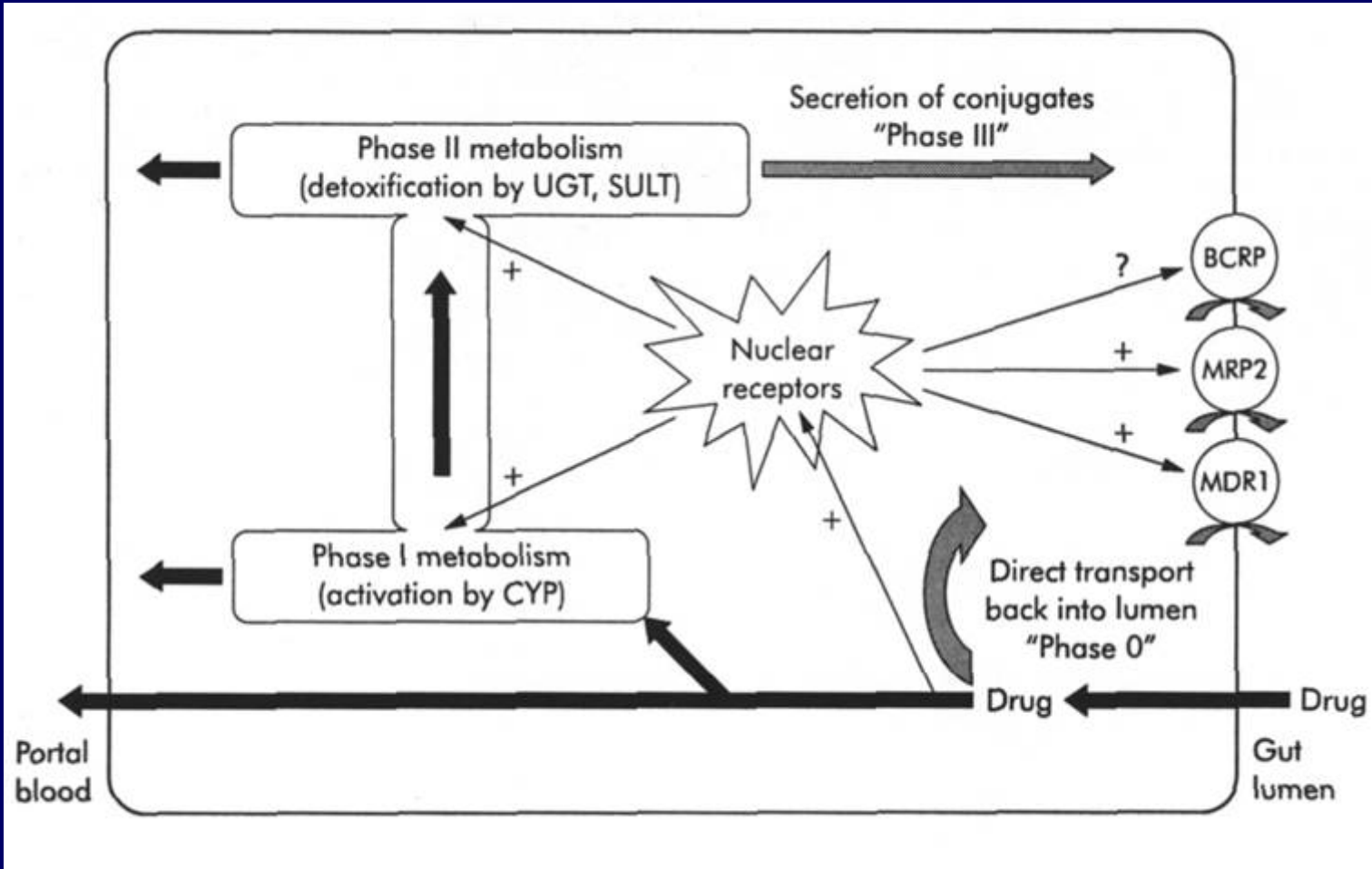
Redukce GSSG na GSH pomocí GR

3. FÁZE BIOTRANSFORMACE

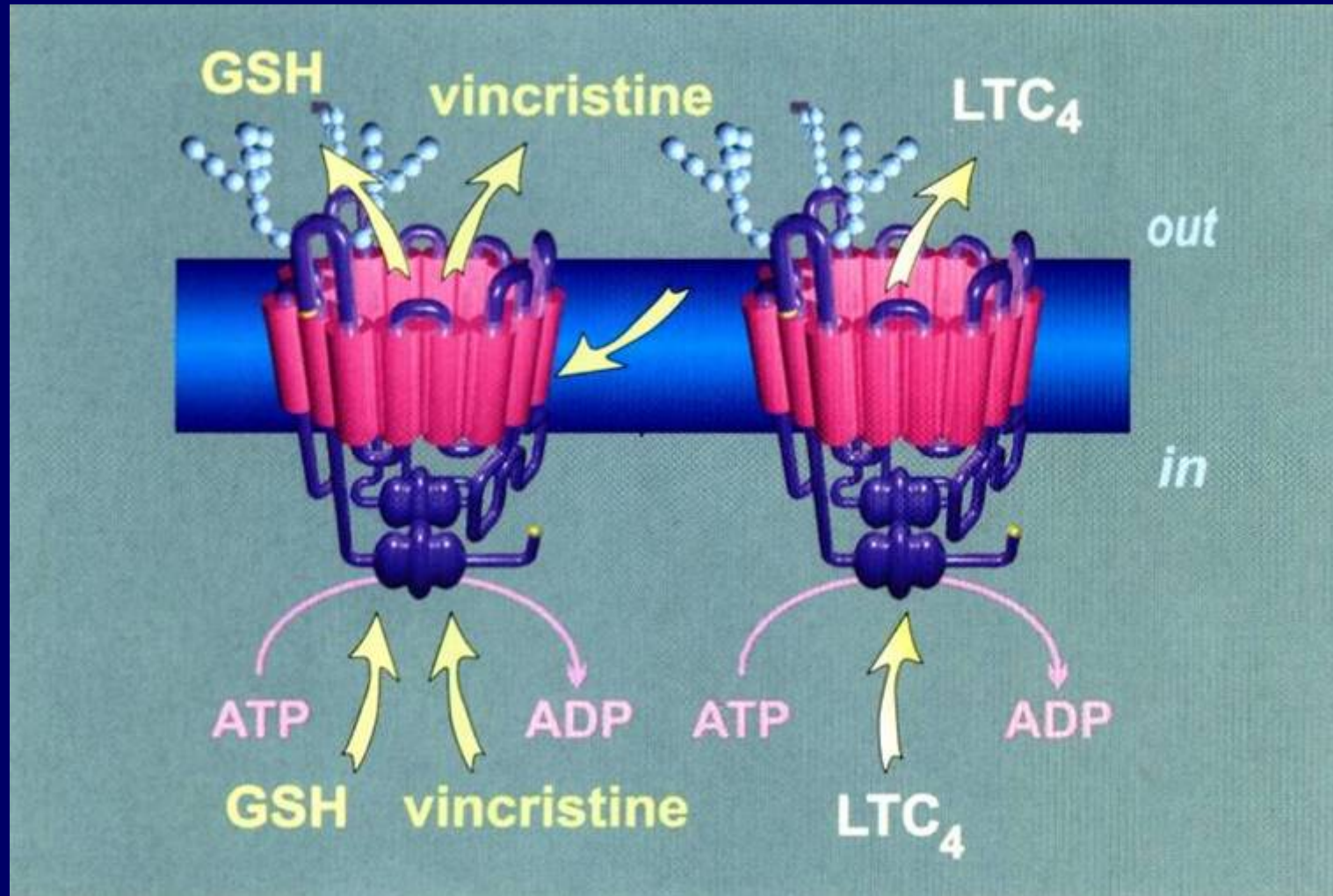

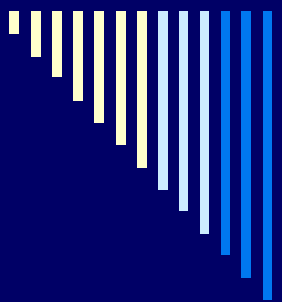
3. FÁZE BIOTRANSFORMACE (ABC TRANSPORTÉRY)

ABC TRANSPORTÉRY: MULTIDRUG RESISTANCE (MDR) SYSTEM

Transport
lipidů,
xenobiotik
aj. látek
vně buněčné
membrány

3. FÁZE BIOTRANSFORMACE (ABC TRANSPORTÉRY)

Nejvýznamnější zástupci ABC (ATP Binding Cassette) transportérů:

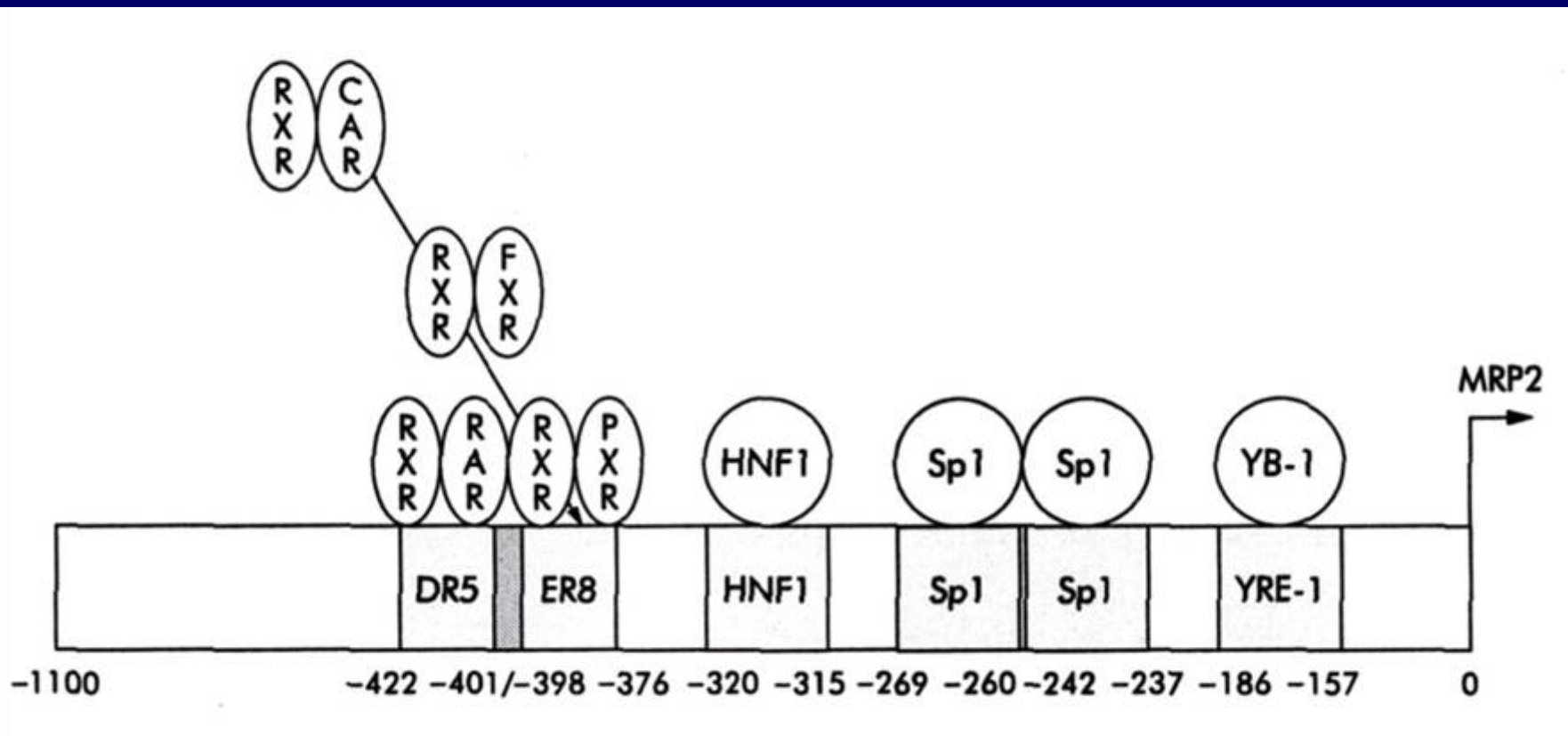
1. ABCC – transport aniontů včetně S-glutathionyl- a sulfátových konjugátů
MRP1 (ABCC1, *mrp1* gen) transportuje přes membránu LTC₄, D₄, E₄; komplexuje oxidovaný glutathion (GSSG)

2. ABCB – transport peptidů, transmembránový transport xenobiotik v játrech, placentální bariéře aj.
P-glykoprotein (P-gp = ABCB1, *mdr1* gen) odstraňuje Vinca alkaloidy (vincristine, vinblastine), anthracykliny (doxorubicin, daunorubicin), taxoly (paclitaxel)

Chemosensitizers: calcium channel blockers (verapamil), antagonisté calmodulinu (chlorpromazine), steroidy (prog., kortisol, tamoxifen), xanthiny (pentoxifyline)

3. ABCG2 (BCRP, breast cancer resistance protein) – velmi častá „overexprese“ v karcinomu prsu

3. FÁZE BIOTRANSFORMACE: KOMPLEXNÍ REGULACE GENOVÉ EXPRESE

BIOTRANSFORMACE LIPIDŮ – nově identifikovaný „cíl“ xenobiotik

Xenobiotika
modulují řadu enzymů
metabolismu lipidů

lipidové mediátory

efekty na intracelulární
signální transdukci

endokrinní /
parakrinní signály

☛ Fosfolipázy A₂ (PLA₂)

☛ Fosfolipázy C (PI- PLC, PC-PLC)

☛ DAG lipázy

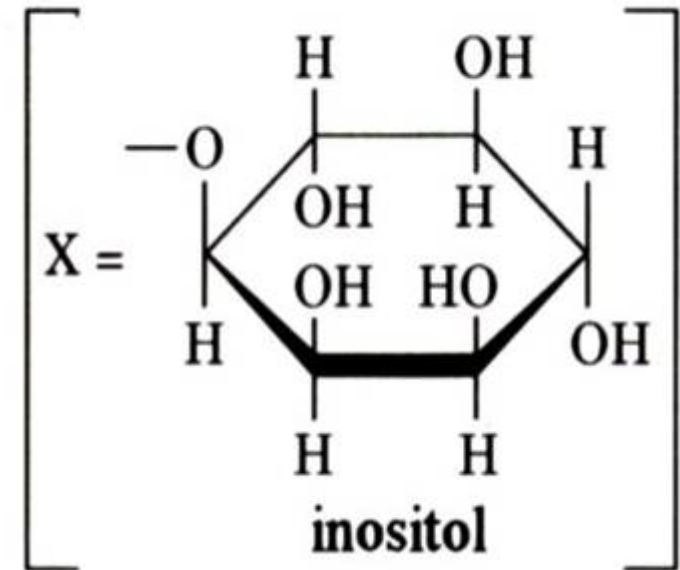
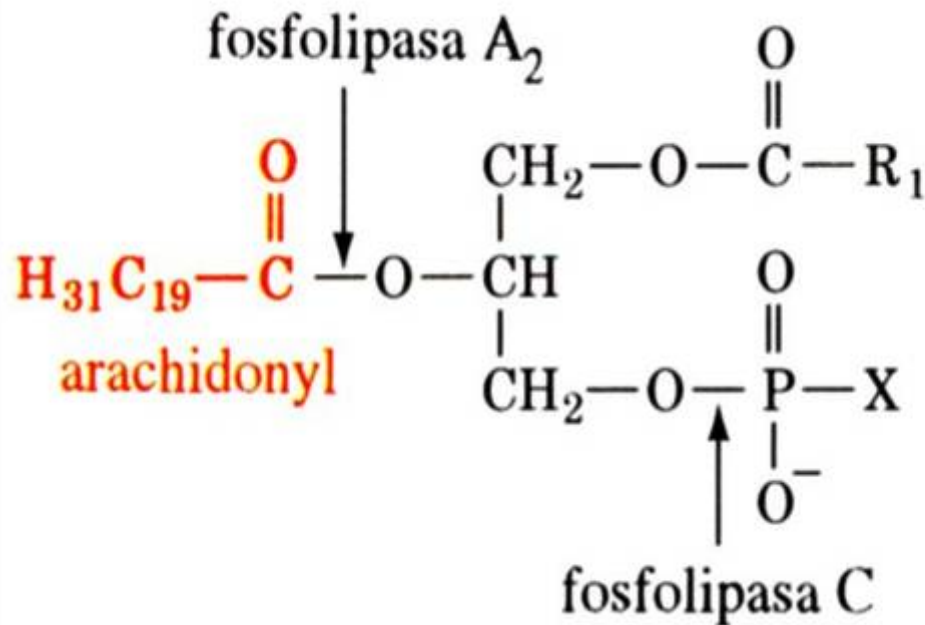
☛ Cytochromy P450 (CYP4A, CYP2E1, CYP1A, ...)

☛ Lipoxygenázy (LOX-5, LOX-12, ...)

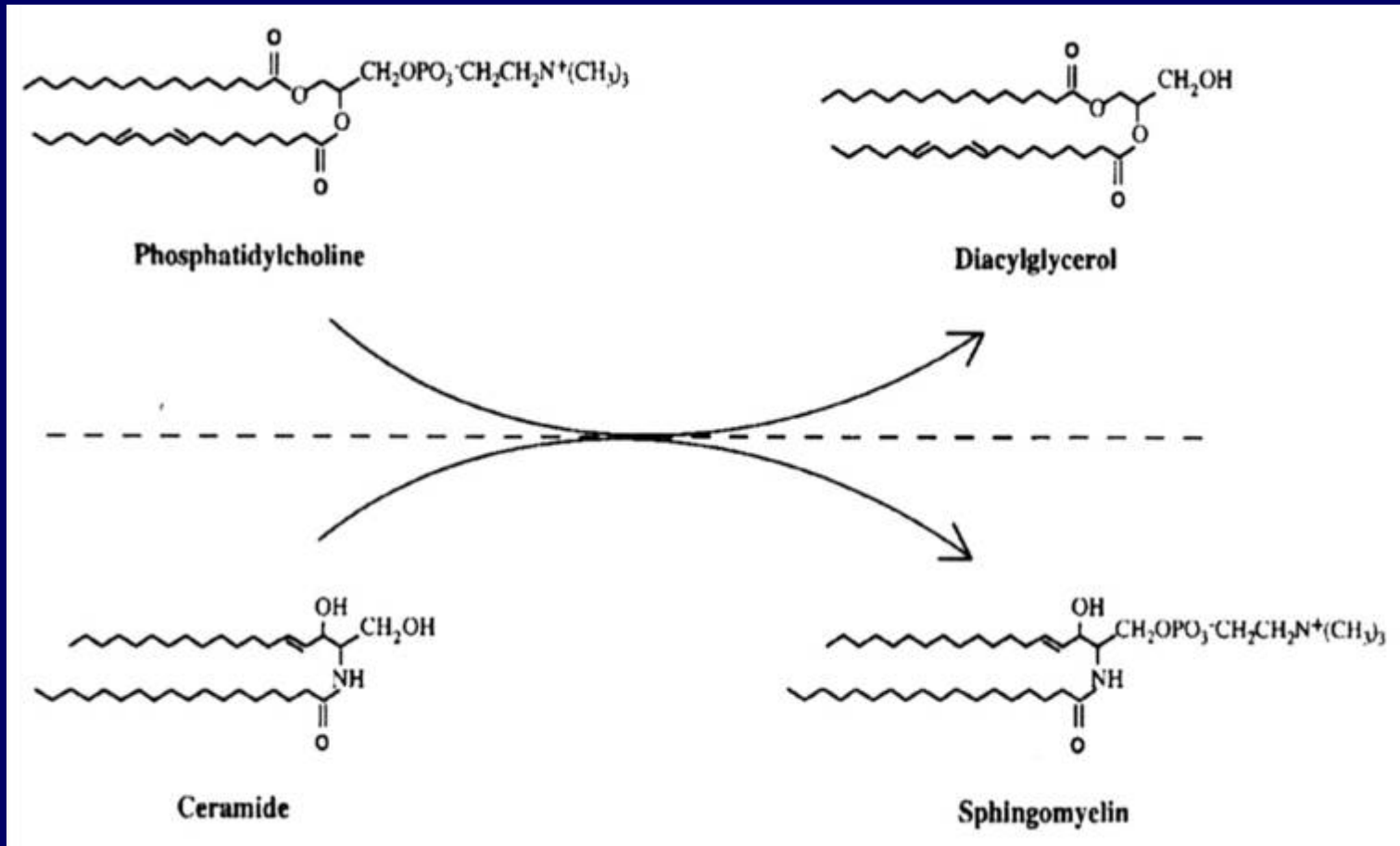
☛ Cyklooxygenázy (COX-2)

BIOTRANSFORMACE LIPIDŮ: fosfolipidy - substráty pro PLA2 a PLC

produkty: AA   diacylglycerol (DAG)

BIOTRANSFORMACE LIPIDŮ: PL-PLC (SMsyntáza)

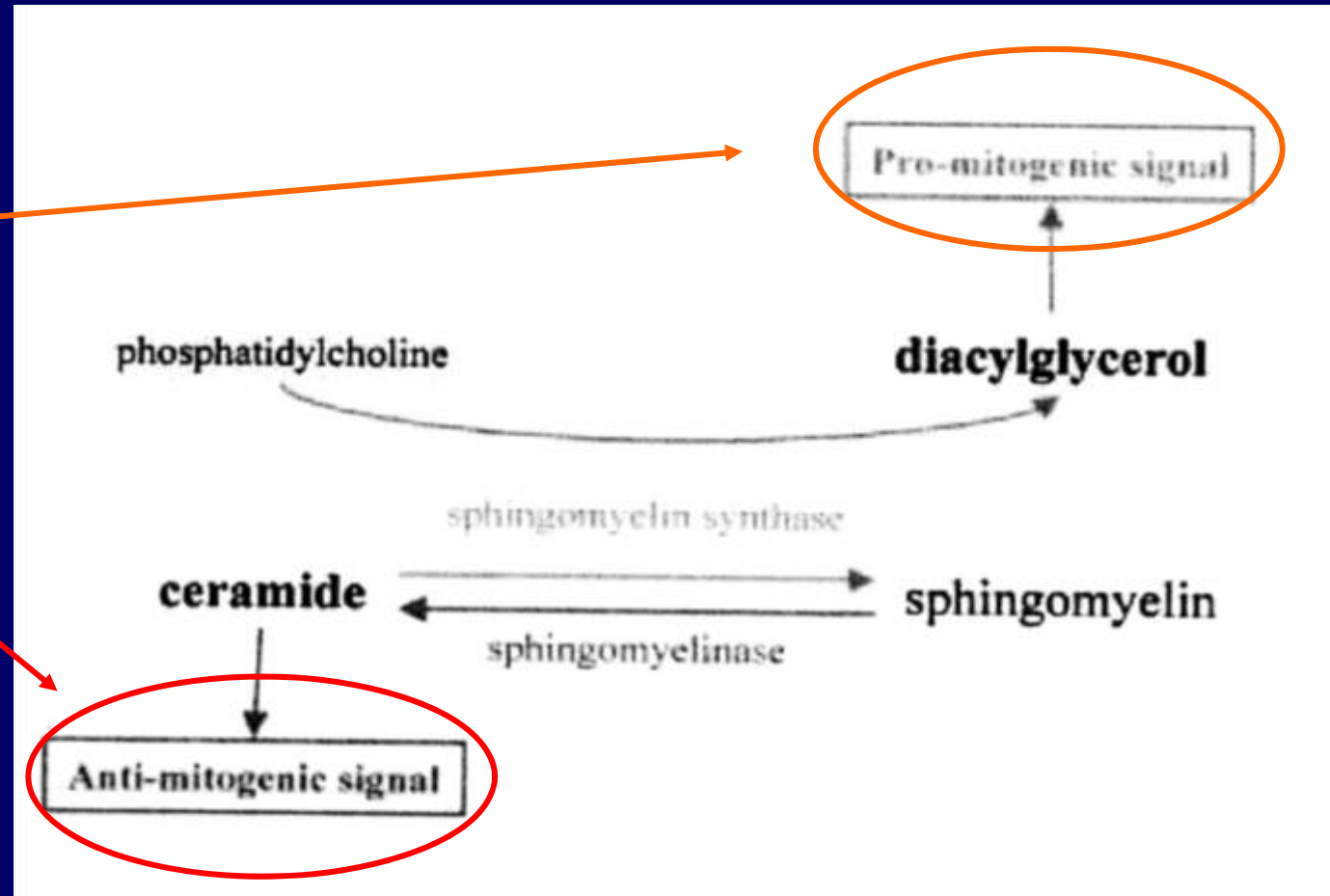

BIOTRANSFORMACE LIPIDŮ: role syntézy ceramidu a DAG v signální transdukci

PC-PLC a
SMsyntáza

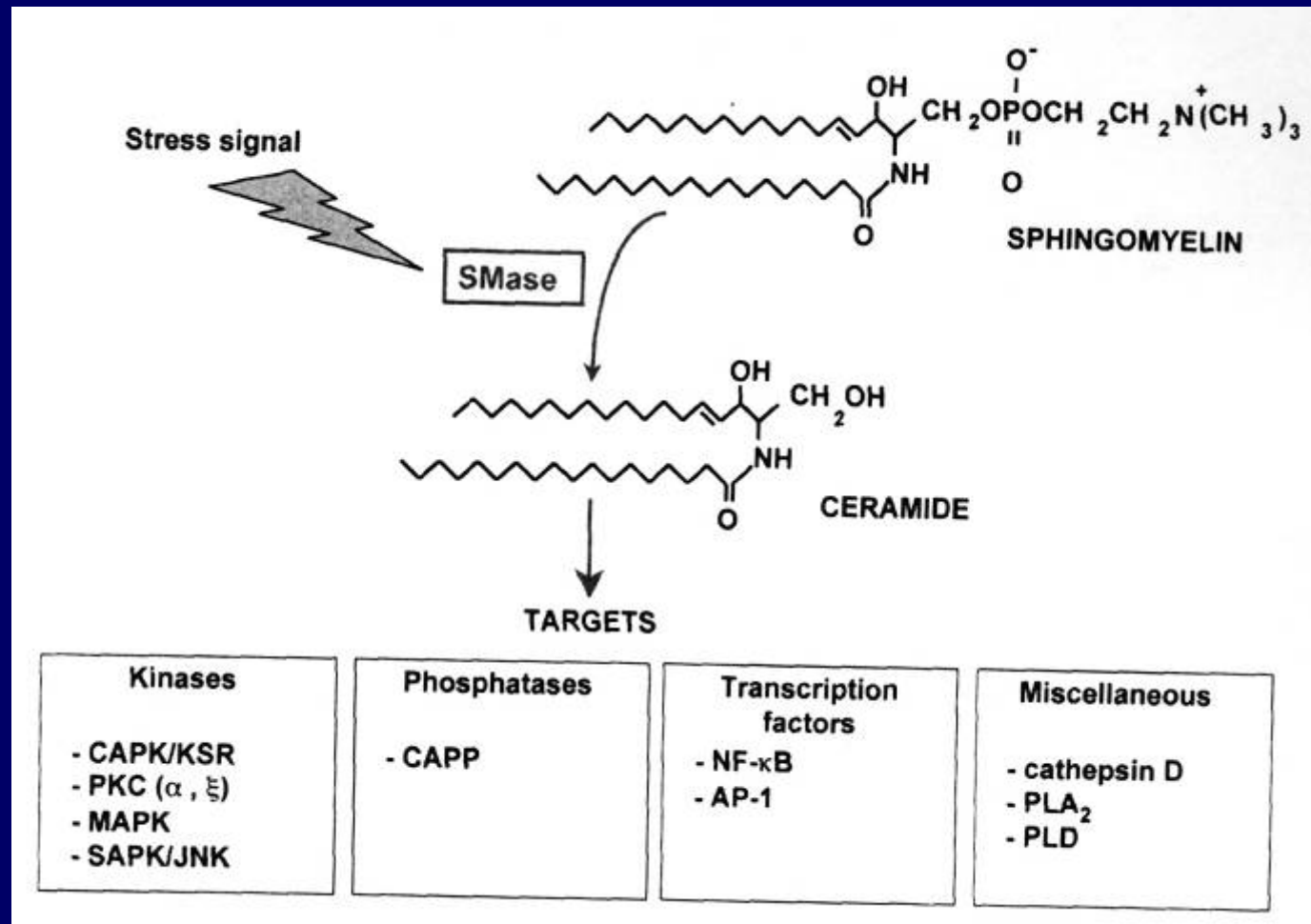
versus

SMáza

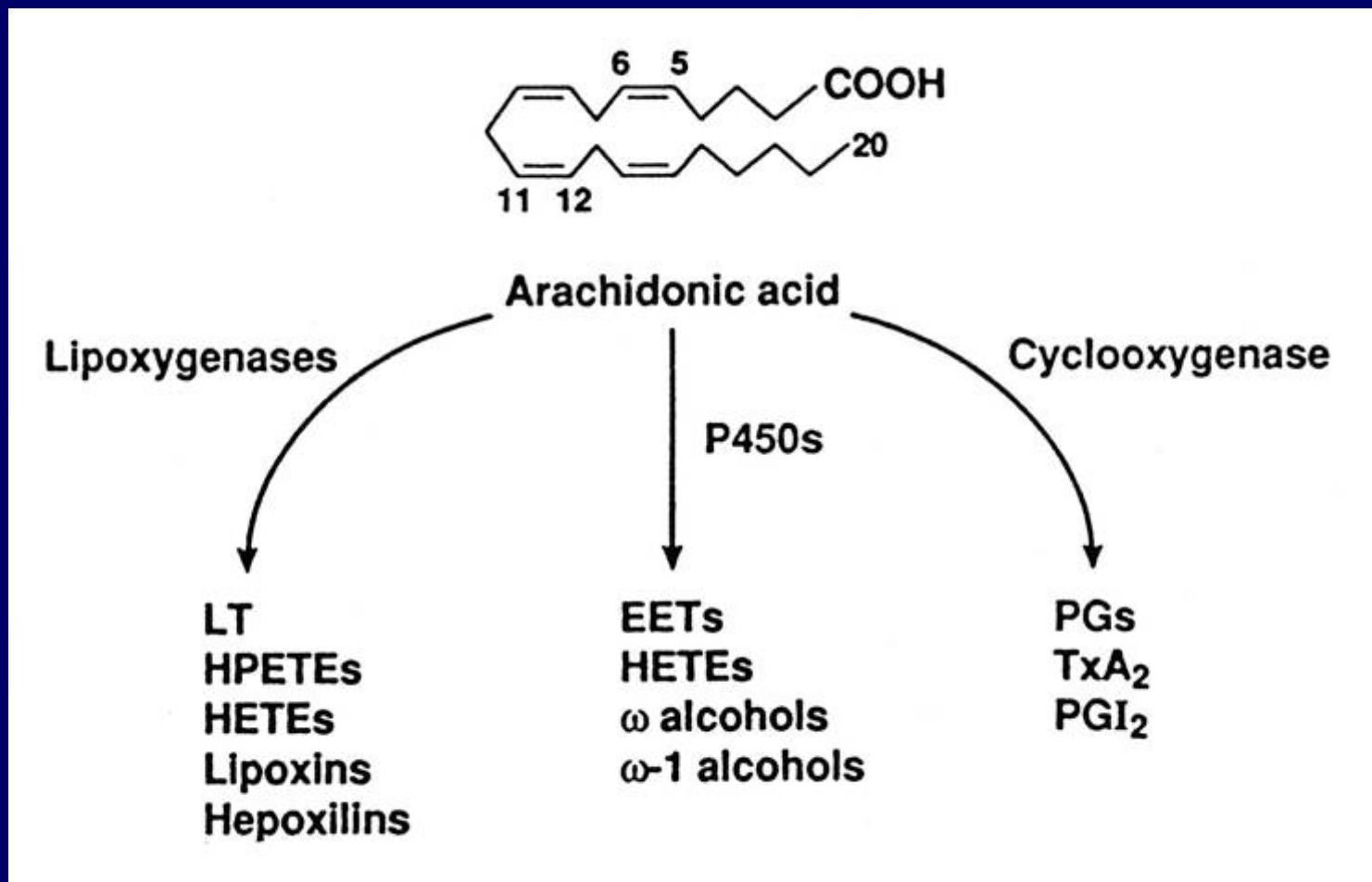

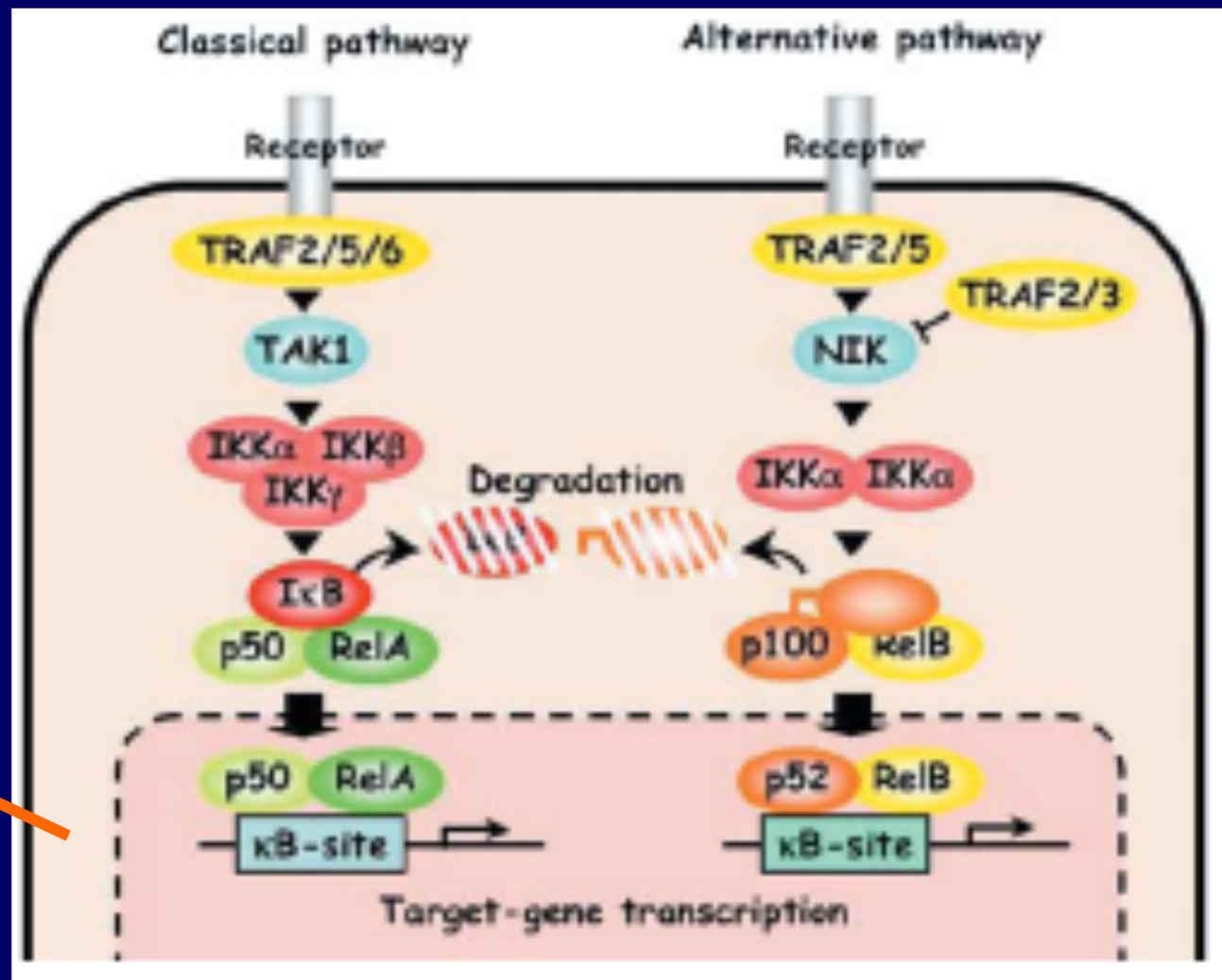
BIOTRANSFORMACE LIPIDŮ: ceramid aktivuje enzymy signální transdukce

BIOTRANSFORMACE LIPIDŮ: kys. arachidonová - substrát CYP, LOX a COX

REGULACE EXPRESE TRANSKRIPČNÍMI FAKTORY NF- κ B

GENOVÁ EXPRESE
COX-2, PLA2, iNOS,
cytokinů (TNFa aj.),
chemokinů

PROZÁNĚTLIVÉ
PROCESY